

Augustus

...s eerder
...stel winnen aan
...lands produkt,
...een belangrijke indicator voor de groei
van een economie, was in het eerste
kwartaal in volume 1,9% groter dan een
jaar eerder. De groei werd eerder
geraamd op 1,3%. In de eerste helft van
dit jaar was de toename van de indus-
triële productie de grootste na de eerste
helft van 1990. Met name in de elektro-
techniek en de chemie trekt de bedrijvig-
heid aan. Het vertrouwen van de consu-
ment in de ontwikkeling van de
economie is in augustus voor het eerst in
48 maanden weer positief. Ook de
arbeidsmarkt verbetert iets. Het aantal
door uitzendkrachten gewerkte uren
groeit weer en de langdurige daling in
het aantal vacatures is omgeslagen in een
stijging. De dalende trend van de geregis-
treerde werkloosheid zet zich door. Het
aantal uitgesproken faillissementen ten
slotte was in juli aanzienlijk kleiner dan
in de overeenkomstige maand van 1993.

Grote parallellen tussen Duitse en Nederlandse conjunctuur

Het volume van het binnenlands produkt (bbp) in de vroegere Bondsrepubliek Duitsland (hierna aangeduid als West-Duitsland) in het eerste kwartaal van 1994 gestegen met 1,9% ten opzichte van een jaar eerder. In ons land groeide het bbp met dezelfde zelfde percentage. Het volume van de consumptie door gezinnen in West-Duitsland gegroeid met 1,7% ten opzichte van het eerste kwartaal van 1993. In ons land was dat 2,5%. Duitse consumenten hebben belastingverhogingen achter de rug en zijn daardoor voorzigtiger in hun uitgaven. Het volume van de bruto investeringen in vaste activa is in het eerste kwartaal van 1994 in West-Duitsland 0,4% gedaald. In de voorgaande kwartalen waren de dalingen veel sterker. Voor 1993 als geheel bedroeg de daling bijna 7%. De investeringen in woningen hebben zich tegendraads ontwikkeld. De bouw van woningen in West-Duitsland is, mede onder invloed van een flinke immigratie, de afgelopen jaren fors gegroeid. Zelfs in recessiejaar 1993 werden 3,5% meer woningen gebouwd dan het jaar ervoor.

Volgens het Statistisches Bundesamt is het volume van de uitvoer van goederen in 1993 gedaald met ruim 5%; voor de invoer van goederen is een daling van 11,5% genoteerd. In het eerste kwartaal van 1994 gaat het een stuk beter: 7,1% groei van de uitvoer van goederen en 1,7% invoergroei (beide groeicijfers t.o.v. 1993-I). In deze cijfers is de handel met de voormalige DDR begrepen. Het blijkt dus dat de recente economische ontwikkeling in Nederland veel overeenkomsten vertoont met die in West-Duitsland.

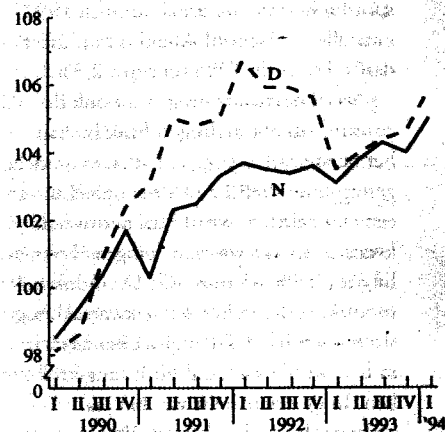
De recessies vergeleken

Vergeleken met de recessie van begin jaren tachtig is de economische dip van 1993 bescheiden. Vanaf het vierde kwartaal van 1981 tot en met het eerste kwartaal van 1983 werden voortdurend dalende cijfers voor het bbp waargenomen (steeds vergeleken met het overeenkomstige kwartaal een jaar eerder). De groeicijfers over 1981 en 1982 als geheel bedroegen respectievelijk -0,7% en -1,4%. In het tweede kwartaal van 1983 was er een tijdelijke terugslag met een stijging van 2,3%. Over 1983 als geheel nam het bbp toe met 0,6%. De economische dip van 1993 kende alleen in het eerste kwartaal een licht afname van het volume van de voortgebrachte goederen van 0,4%. Over 1993 als geheel nam het bbp nog toe met 0,4%. In het eerste kwartaal van 1994 blijkt de economie de weg omhoog duidelijk terug te vinden. Volgens het eerste trimester van 1994 bedraagt de volumestijging 1,9%.

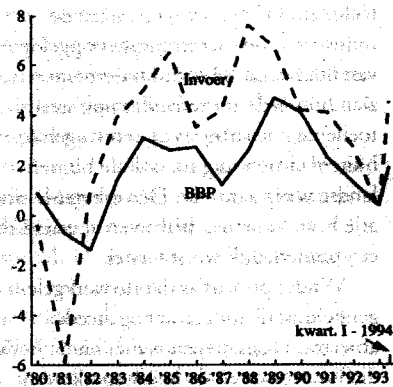
Van de onderscheiden bestedingscategorieën kenden de bruto investeringen in vaste activa begin jaren tachtig de grootste achteruitgang. Ook in 1993 vielen de investeringen het sterkst terug. De achteruitgang vorig jaar (-2%) was echter veel minder fors dan in 1981 (-10%) en 1982 (-4%). Het volume van de uitvoer van goederen en diensten was in het begin van de jaren tachtig de enige categorie die geen significante daling toonde. Ook vorig jaar was de uitvoer de motor van onze economie. Van alle bestedingscategorieën kende de uitvoer de grootste stijging (+1,7% ten opzichte van 1992). In het eerste kwartaal van 1994 trekt de groei zeer fors aan. Een opmerkelijk ver-

schil tussen de economische neergang van begin jaren tachtig en die van vorig jaar is de ontwikkeling van de regelingslonen en de prijzen. Vergeleken met de forse stijgingen in het begin van de jaren tachtig zijn de groeicijfers over 1993 relatief bescheiden.

Figuur 1. Bruto binnenlands produkt Duitsland (west) en Nederland, indexcijfers, 1980 = 100, volume seizoen gecorrigeerd

Figuur 2. Bruto binnenlands produkt en invoer (volume), procenten jaarmutaties t.o.v. voorgaand jaar

Figuur 3. Consumptie, investeringen en uitvoer (volume), Procentuele jaarmutaties t.o.v. voorgaand jaar

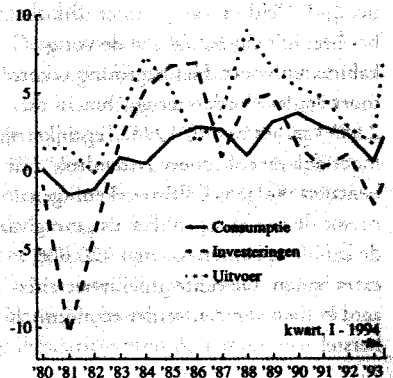

Table 1. Key economic indicators and developments
 Producten en diensten van de Nederlandse economie, 1987/1991 tot 1993

1987/91 gemidd.	1992	1993	1993		1994		1994				Totaal '2)	
			2e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	april	mei	juni	juli		
VOLUUMGEVEENS												
<i>Productie (Koopkrachtwijziging)</i>												
Bruto binnenlandse product (m.p.)	2.9	1.4	0.3	0.9	0.3	1.9						
Landbouw en visserij	4.0	0.9	4.3	0.0	2.3	3.9						
Nijverheid	2.4	0.1	-1.6	-1.2	0.0	1.0						
Handel, hotel- en restaurantw., rep. bedr.	3.4	0.8	-1.5	0.6	-2.8	1.7						
Transport, opslag- en communicatiebedr.	4.4	3.1	2.3	2.9	1.8	2.7						
Overige dienstverlening (excl. overh.)	3.3	2.0	2.0	2.2	2.3	2.7						
Algemeen overheidsebestuur, enz.	1.0	0.6	0.3	0.3	0.3	1.9						
<i>Productie (manufactuur)</i>												
Delfstofwinning	1	1	1	3	3	1	5	10	2			
Industrie	3	-1	-3	-2	-2	1	3	2	3	3		
Voedsel- en genotmiddelenindustrie	3	-1	-2	-2	-2	1		-1				
Textiel-, kleding- en lederindustrie	1	-7	-1	5	4	-1						
Papier- en grafische industrie	3	0	-2	0	-3	1						
Chemische industrie	2	-1	-2	-3	1	3		7	8			
Rubber- en kunststofverw. industrie	6	0	-4	-3	-2	-2						
Hout- en bouwmaterialenindustrie	2	1	-2	0	-4	0						
Basismetalenindustrie	0	0	0	0	-1	0		1				
Elektrotechnische industrie	2	-1	-1	0	0	3						
Rest metaal- en overige industrie	3	0	-6	-3	-3	0						
Openbare nutsbedrijven	2	1	2	2	3	0						
Bouwnijverheid	3	3	-3	-3	-4	-5		5	7			
<i>Consumptie</i>												
Binnenlandse consumptie	3	2	1	2	0	3	2	2	1	2		
Voedsel- en genotmiddelen	2	1	0	0	-1	1	1	2	-2	2		
Duurzame consumptiegoederen	4	1	-3	2	-5	5	1	-2	-1	5		
Overige goederen en diensten	3	3	2	2	2	3	2	3	2	1		
<i>Investeringen in vaste activa</i>												
Bruto investeringen, totaal	2	1	-3	1	-6	-1						
Bedrijven	2	1	-3	1	-7	-1						
Overheid	3	5	-1	3	0	-1						
<i>Buitenlandse handel (goederen)</i>												
Import	6	2	-1	3	-1	5						
Export	6	2	1	3	4	8						
<i>BIP internationaal</i>												
Vereenigde Staten	2.0	2.6	3.0	2.8	3.0	3.6	4.0					
Duitsland	3.8	1.2	-1.9	-1.1	-0.8	2.1						
Vereenigd Koninkrijk	2.0	-0.6	2.0	2.2	2.4	2.6	3.3					
Japan	4.9	1.4	0.1	0.2	-0.2	0.0						
PIJAZZEN												
Consumentenprijsindex		3.2	2.6	2.8	2.7	3.0	2.9	2.8	2.9	3.0	2.7	++
Productenprijsindex industrie												
Algem.		-1.2	-1.8	-1.8	-1.4	-0.8	-0.1	-0.2	-0.1	0.0		
Vastgoed		-3.1	-3.6	-3.3	-2.7	-1.3	1.0	0.3	1.2	1.6		
Auto's, Nieuw Spaar (in % per jaar)	19.00	19.32	17.24	16.69	13.42	13.74	15.97	14.97	16.10	16.83	17.74	++
<i>Reparatiekosten</i>												
Particuliere bedrijven	1.8	4.3	3.2	2.7	2.8	2.3	1.7	1.8	1.7	1.7	1.2	++
Overheid	2.0	3.2	2.5	1.5	2.4	1.6	1.2	1.2	1.2	1.3	1.0	++
Geproduceerde en geïmporteerde sector	2.1	4.0	3.7	2.8	2.8	2.5	0.3	0.4	0.4	0.1	0.4	++
<i>Wisselkoersen (t.o.g.d.)</i>												
Amerikaanse dollar (1)	1.96	1.76	1.86	1.89	1.89	1.93	1.87	1.91	1.86	1.83	1.76	++
Duitse mark (1)	1.127	1.126	1.123	1.124	1.122	1.122	1.122	1.123	1.122	1.121	1.122	++
Engelse pond (1)	3.37	3.10	2.79	2.84	2.82	2.88	2.81	2.83	2.80	2.79	2.72	++
Japanse yen (100)	1.43	1.39	1.68	1.79	1.74	1.80	1.81	1.84	1.79	1.78	1.79	++
OVERIGE INDICATOREN												
Consumentenvertrouwen I (in %)	1	-14	-22	-19	-23	-16	-9	-11	-8	-6	-5	
Economisch klimaat	-4	-36	-30	-46	-47	-36	-19	-23	-20	-13	-12	
Koopkrachtindex	5	1	4	-1	-8	-3	-2	-3	-0	-2	-1	
Economisch vooruitzicht, algemeen	4	5	16	21	36	37	25	28	27	20	15	++
Uitgevoerde buitenlandse zaken	-2	24	27	33	32	33	-1	-2	-13	11	-19	++
<i>Conjunctuur</i>												
<i>Industrie</i>												
Beoordeling orderpositie I (in %)	-7	-16	-22	-20	-22	-12	-9	-12	-9	-6	-4	
Orderpositie (4e kw. 1993=100)	116	115	102	101	100	102	104	104	104	103	103	-1
Bestellingindex (in %)	85	83	81	81	80	83	83					1
<i>Zakelijke dienstverlening</i>												
Beoordeling orderpositie I (in %)												
Computer services		-36	-26	-44	-5	8	-1					
Ingenieurs- en architectenburo's		-11	-21	-15	-29	-25	-16					
Economische adviesbureaus		-12	-14	-11	-13	-8	-3					
<i>Arbeidsmarkt</i>												
Aantal banen van werknemers (x 1000)	5206	5551	5545	5566	5467							1
Aantal vacatures (x 1000)		67	39	34	32	43						-4
Geplande werkloosheid 31.12.1993 (in %)		336	415	421	432	420	461	483	461	465	461	++
Idem, in % van de totale beroepsbevolking		5.3	6.5	6.6	7.1	8.1	7.2	7.5	7.2	7.3	7.3	++
Aantal werkloosheidszaken (x 1000)		587	663	662	708	772	743	747	739	744	744	++
Aantal uren uitzendkrachten		-6	-10	-11	-12	-1	15					-1
<i>Geld en krediet</i>												
Spaar goederen	4.7			2.9	2.8	3.2		3.2	3.3			
Binnenlandse liquiditeitsmassa	8	6	7	7	6	7	5	6	5	4		++